

Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueellinen merimetsoyhteistyöryhmä

Paikka: Skype-etäkokous ja virastotalo (Wolffintie 35, Vaasa)

Aika: 16.11.2020 klo 14.00–17.20

Kokousmuistio

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Anders Norrback avasi kokouksen klo 14.00 ja osallistujat todettiin suullisen esittelyn avulla (liite 1).

2. Kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin valinta

Päätös: Tässä kokouksessa Anders Norrback toimii puheenjohtajana ja Hanna Backman sihteerinä.

3. Pöytäkirjantarkastajien valinta

Päätös: Johan Stoor ja Eirik Klockars valittiin pöytäkirjantarkastajiksi.

4. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Sihteri Hanna Backman esitteli kokouksen pöytäkirjan.

Päätös: Pöytäkirja hyväksyttiin.

5. Varapuheenjohtajan valinta merimetsoyhteistyöryhmälle

Päätös: Markus Norrback valittiin merimetsoyhteistyöryhmän varapuheenjohtajaksi.

6. Ryhmän kokousten valmistelutyöt

Päätös: Seuraavassa kokouksessa asetetaan valmisteluvaliokunta käsittelemään asioita, jotka on tarpeen selvittää kokouksiin sekä hyväksymään esityslista. Valiokunta kokousta aina kaksi viikkoa ennen yhteistyöryhmän kokouksia ja valiokunta voidaan kutsua kokoon myös tarvittaessa. Valiokunnan kokoonpano on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri sekä 4–6 muuta jäsentä. Seuraavassa kokouksessa ryhmän jäsenet voivat ehdottaa henkilöitä valiokuntaan.

7. Lupaviranomaisen näkemys alueellisen toimenpideohjelman päivityksestä

Salli Uljas, jonka piti esitellä asia, ei ollut paikalla, vaan Jaana Höglund esitteli asian sähköpostitse tulleiden ohjeiden ja esityksen pohjalta (liitteet 2 ja 3). Toimenpidesuunnitelman päivityksen yhteydessä on tarpeen keskittyä erityisesti seuraaviin teemoihin:

- Paikallisesti tärkeät kutualueet
- Paikallisesti tärkeät kalastusalueet ja pyyntipaikat (tarkempaa tietoa siitä, missä kalastetaan)
- Tietoa uhattuna olevien kalalajien suojelemisesta (missä ja milloin uhanalaisia lajeja esiintyy alueella ja mitä toimenpiteitä on tehty lajien suojelemiseksi).
- Sopivien torjuntatoimenpiteiden tunnistaminen Parhaiten soveltuvien toimenpiteiden tunnistamiseksi pitää muihin lajeihin kohdistuvat vaikutuksen ottaa huomioon. Torjuntamenetelmä tulee mukauttaa vallitseviin olosuhteisiin, kuten siihen esiintyykö toimenpidealueella muita pesiviä lintulajeja. Ei ole sopivaa öljyä muina saarilla, jossa esiintyy uhanalaisia lintulajeja, vaan tässä tapauksessa esimerkiksi ampuminen pesintäajan ulkopuolella on sopivampi menetelmä merimetsokannan vähentämiseksi.
- Suojelualueiden ja muiden herkkien lintualueiden tunnistaminen. Erityisen käyttökelpoisia olisivat tiedot tärkeistä lintuluodoista ja pesivistä linnuista (tietoa paikallisilta lintuyhdistyksiltä).

Kokouksessa keskusteltiin mm. kalojen syönnösalueista, suunnitelman sopivuudesta muuttuneisiin tilanteisiin ja lintulajien tärkeistä suojelualueista. Lukella on tietoa kalojen vuosittaisista vaellusalueista, mutta tarkkoja tietoja kalojen syönnösalueista ei ole. Tänä vuonna lintuinventointia on tehty Kristiinankaupungin saaristossa ja ensi vuonna inventoidaan Närpiön saariston linnusto (ELY-keskus). Myös Metsähallitus tekee lintuinventointeja saaristossa. Kalastusalueilla on tietoa paikallisista kalastuspaikoista. Kokouksessa käsiteltiin myös tarvetta katsoa toimenpiteitä laajemmasta näkökulmasta kuin pelkästään paikallisella tasolla ja tästä täytyy vielä keskustella lupaviranomaisen kanssa. Ryhmän näkemyksen mukaan on tärkeää, että suunnitelmassa käsitellään toimenpiteiden seurantaa ja tietoa siitä, mitkä toimenpiteet ovat tuottaneet tulosta.

Päätös: Uusi kokous järjestetään piakkoin ja Salli Uljas tai Tapio Aalto Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta (merimetsoon liittyvien poikkeuslupien lupaviranomainen) kutsutaan kokoukseen keskustelemaan toimenpidesuunnitelman päivittämisestä.

8. Mitä uutta tietoa saadaan merimetsojen GPS-seurannan avulla? (Liite 4)

Patrik Byholm esitteli tutkimusta, jossa oli käytetty GPS-lähettimeä, kun tutkittiin miten merimetsot liikkuvat ja löytyykö merimetsoesiintymien ja kalasaaliiden väliltä yhteyttä. Tutkimuksen mukaan merimetsot etsivät ruokaa matalasta vedestä ja merimetsot suosivat jossain määrin samoja kalastusalueita. Pesivät merimetsot voivat etsiä ravintoa jopa 30 km päästä pesimäsaareltaan ja mikäli merimetsojen pesintä epäonnistuu, kuten useamassa tapauksessa kävi, ne saattavat lentää vapaasti ravintoa etsimässä rannikkoa pitkin. Kokouksessa keskusteltiin merimetsojen ravinnonetsintäsyvyydestä. Pohjanmaan rannikkovedet ovat matalia ja täällä merimetsot etsivät ravintoa keskimäärin noin 1–3 metrin syvyydestä (ei ole kuitenkaan yksityiskohtaisesti tutkittu). Toettiin tehdyn tutkimuksen Suomenlahdella osoittavan, että merimetsot etsivät ravintoa sukeltamalla noin 5 metrin syvyydestä, kun taas kalanpyydykset ovat syvemmällä vesillä, noin 11–12 metrin syvyydessä. Tutkimus Suomenlahdella osoittaa siten, että merimetsot eivät sukella samalle syvyydelle, kuin missä verkot tai rysät sijaitsevat. Marina Nyqvist nosti esille ehdotuksen seurantahankkeen aloittamisesta, jotta voitaisiin selvittää toimenpiteiden vaikutusta merimetsokantaan, ja mahdollisesti Patrik voisi osallistua hankkeeseen.

9. Suunnitelma toimenpidesuunnitelma päivittämiseksi

a) GIS-aineiston päivittäminen

Jaana Höglund esitteli ArcMap-ohjelmaa (paikkatietojärjestelmä, GIS), johon paikkatietoa kerätään, tallennetaan, analysoidaan ja esitetään. Karttoihin voi myös lisätä eri kerroksia (kartalla esitettävää tietoa, esim. suojelualueiden ja uhanlaisten lajien sijainti) ja tarkastella yhdeltä ja samalta kartalta näitä tietoja. Avointa paikkatietoa löytyy myös verkosta (esim. paikkatietoikkuna: <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>, VELMU (Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma) <https://paikkatieto.ymparisto.fi/velmu/>).

Lupaviranomainen on kehottanut tekemään tarvittavista tiedosta paikkatietoa (kohta 7), koska tiedon kerääminen on nopeampaa ja sitä on helpompi käsitellä kuin paperimuodossa olevaa tietoa.

Kokouksessa todettiin, että suunnitelman päivityksen tulee olla dynaamisempaa (sähköisessä muodossa), joka on helposti käsiteltävää. Koska sekä kalat että merimetsot liikkuvat kesällä ja syksyllä eri puolilla rannikkoa, olisi hyvä saada selville sekä paikallista tietoa yhdyskunnista että kattavampaa tietoa pyyntialueista ja merimetsojen ravinnon etsimisestä. Haettaessa poikkeuslupia olisi näin saatavilla kaikista uusista tiedoista ja se olisi liitettävissä hakemukseen. Vuosien 2016–2017 aikana haastateltiin kalastajia SmartSea-hankkeen yhteydessä ja tämä tieto löytyy paikkatietomuodossa.

b) koordinoituvastuun jakaminen ja työryhmiin jakautuminen

Jaana Höglund esitteli ehdotuksen, miten ryhmä voitaisiin jakaa pienempiin työryhmiin aineiston keräämiseksi (liite 5). Kansallisen OHKE-hankkeen (lisätietoa kohdassa 10) myötä ELY-keskuksella tulee luultavasti olemaan enemmän resursseja työlle. Kalastusalueet keräävät tietoa pyyntialueista ja kalojen kutualueista ja tämä tieto on käytettävissä toimenpidesuunnitelman päivitykseen. Kokouksen osallistujat keskustelivat merimetsojen vaikutuksesta kiinteistöjen hintoihin, mikä kuitenkin on vaikea todeta, sekä tarpeesta saada nopeasti tietoa, jota voidaan käyttää keväällä haettavaan poikkeuslupiin. Luonnonsuojelulain uudistus ja Raulako-hankkeen lausunto nostettiin esille. Raulako on luonnonsuojelulain uudistuksen osahanke, jossa ympäristöministeriö on valmistellut esityksen siitä, miten rauhoitettujen lajien aiheuttamat vahingot voidaan korvata ja estää. Kokous keskusteli mahdollisuudesta lähettää lausunto, jossa tuotaisiin esille, että merimetsa yksiselitteisesti mainittaisiin laissa, jossa käsitellään rauhoitettujen lajien aiheuttamia vahinkoja. Nostettiin myös esille, että korvausta jo maksetaan meri- ja kalatalousrahastosta.

Päätös: Kalastajaliitto Fiskarförbundet ja LUKE vastaavat yhdessä kalastukseen liittyvän tiedon päivittämisestä ja ELY-keskus vastaa suojelualueisiin ja tärkeisiin lintualueisiin liittyvän tiedon keräämisestä.

Päätös: Aiemmin aktiivinen kirjoittajaryhmä kokoontuu ennen seuraavaa kokousta ja tarkistaa, missä kohdissa on kiireisiä päivitystarpeita ja tarvetta tulevan kauden tiedoille.

Päätös: Toimenpidesuunnitelma käydään läpi järjestelmällisesti ja nostetaan esille ne tiedot, jotka on tarpeen päivittää ja tehdä dynaamisemmaksi (sähköiseen muotoon). Lisäksi tulee kiireelliset päivitystarpeet nostaa esille ja tietoa kerätä, jotta kevään poikkeuslupien hakeminen helpottuu.

Päätös: Koska ryhmä ei päässyt yksimielisyyteen lausunnon lähettämisestä Raulako-hankkeesta, ryhmä päätti lähettää pöytäkirjan ympäristöministeriöön. Suuri osa merimetsoyhteistyöryhmän jäsenistä on sitä mieltä, että merimetsa tulisi mainita laissa sellaisena lajina, jonka aiheuttamista vahingoista voi saada korvausta.

10. Muut asiat

- OHKE-hankehakemus (Ohjauksen kehittämishanke)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on lähettänyt hakemuksen OHKE-hankkeen aloittamisesta merimetsotyöhön liittyen. Päätös hakemuksesta tulee joulukuun alussa ja silloin ELY-keskus voi aloittaa koordinaattorin rekrytoinnin. Hankkeen myötä alueellisten yhteistyöryhmien yhteistyö voitaisiin aloittaa. Koordinaattori voisi myös koota GIS-aineiston toimenpidesuunnitelmia varten ja kehittää alueellisesta tietoa. Hankkeen tavoitteena on myös tukea ristiriitatilanteiden käsittelyä viranomaistyössä.

11. Seuraava kokous

a) Yhteistyöryhmä

Päätös: Koronatilanteen jatkuessa ryhmä tulee kokoontumaan hybridikokousten muodossa (Skype/Teams ja paikan päällä).

Päätös: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus sopii seuraavasta kokouspäivästä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen (merimetsoon liittyvistä poikkeusluvista vastaava viranomainen) Salli Uljaan ja Tapio Aallon kanssa. Kokous pidetään mahdollisimman pian maanantaipäivänä.

12. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi klo 17.20.

Puheenjohtaja:

Anders Norrback

Sihteeri:

Hanna Backman

Pöytäkirjantarkastajat

Johan Stoor

Eirik Klockars

Liitteet:

1. Osallistujalista
2. Lupaviranomaisen näkemys alueellisen toimenpideohjelman päivityksestä, sähköpostiviesti
3. Lupaviranomaisen näkemys alueellisen toimenpideohjelman päivityksestä (esitys)
4. Merimetsojen GPS-seuranta Pohjanmaalla (Patrik Byholm, esitys)
5. Toimenpidesuunnitelman päivittäminen ja jakautuminen työryhmiin